

Ideologie

POLb1001

16. 10. 2024

Definiční problém...

Co je ideologie?

Ideologie

- „Mentální modely, které zajišťují interpretaci našeho prostředí i představy o tom, jak by toto prostředí mělo být strukturováno“ (Denzaou and North 1994)
- „Soubor představ o vhodném řádu společnosti a o tom, jak tohoto řádu má být docíleno“ (Erikson and Tedin 2003)

- Heywood (2019):

From a social-scientific viewpoint, an ideology is a more or less coherent set of ideas that provides a basis for organized political action, whether this is intended to preserve, modify or overthrow the existing system of power relationships.

All ideologies therefore

- (1) offer an account of the existing order, usually in the form of a 'world-view',
- (2) provide a model of a desired future, a vision of the Good Society, and
- (3) outline how political change can and should be brought about.

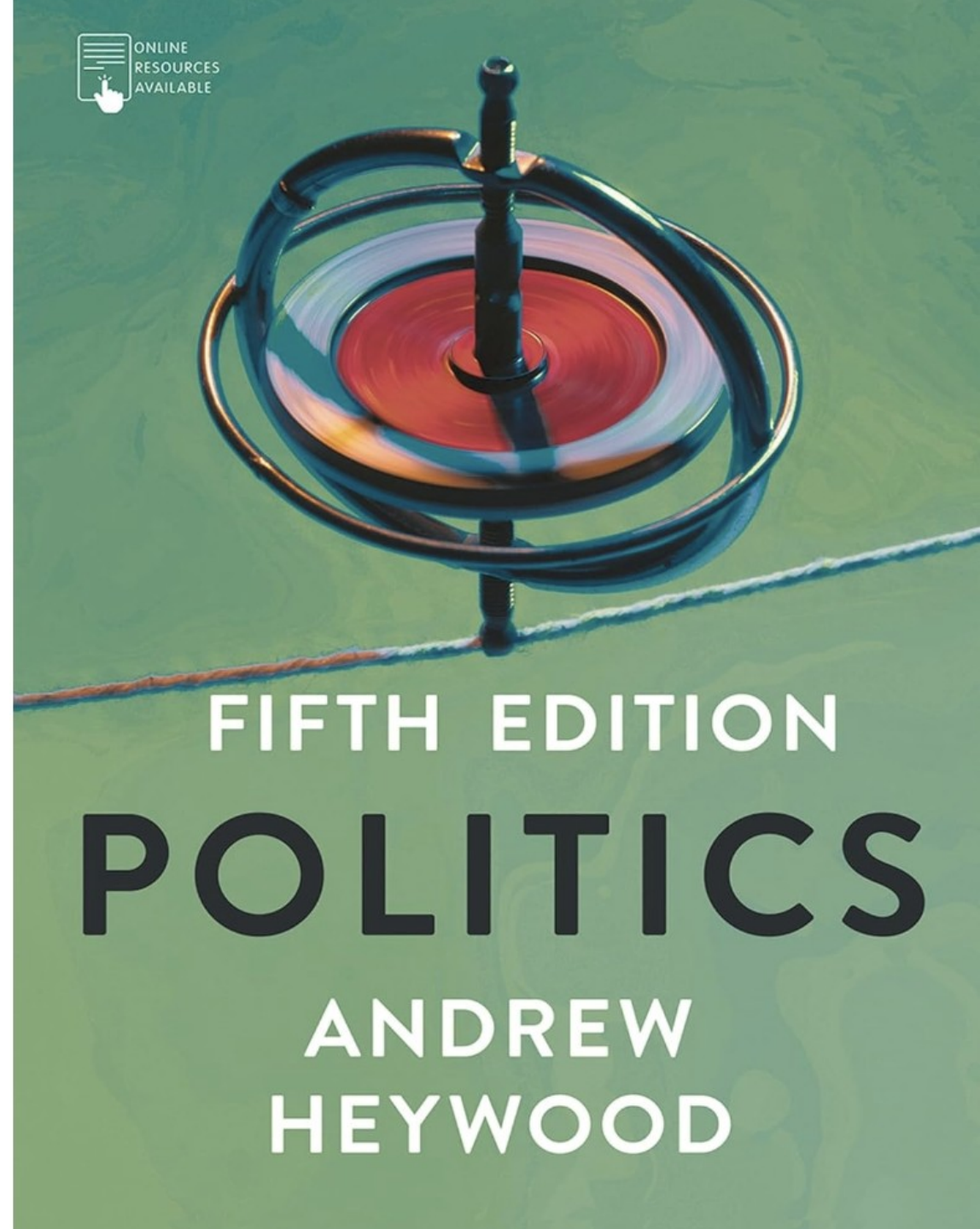
Ideologie

- Deskriptivní a normativní aspekt
 - Jak funguje svět
 - Jak by měl fungovat
 - Jak toho dosáhnout
-
- Jak vnímáme ideologie?
 - Jako nějaké neracionální zkreslení
 - Nám nekongruentní názory označujeme za ideologické
 - Svoje nikoliv 😊

Opakování z četby

- Liberalismus
- Konzervatismus
- Socialismus

- Co dál?

Ideologie v politologii

- Zjednodušení politiky
- Efektivní
- Jasně alternativy
- Strukturace stranického systému
- Neutrální
- Systém organizace a strukturace postojů
- Interpretační rámce

Jak často vypadá ideologie (v politologii, v médiích, v myslích lidí)?

Q.22 „Kam byste se sám zařadil na této stupnici?“

ODMÍTL ODPOVĚDĚT = 97

NESLYŠEL O LEVO-PRAVÉ ŠKÁLE = 95

LEVICE											PRAVICE		NEVÍ
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99		

POKYN: PODEJTE DOTÁZANÉMU KARTU Q.21

Q.21 „V politice lidé někdy hovoří o levici a pravici. Kam byste na stupnici od 0 do 10, kde 0 znamená levice a 10 pravice, umístil ...

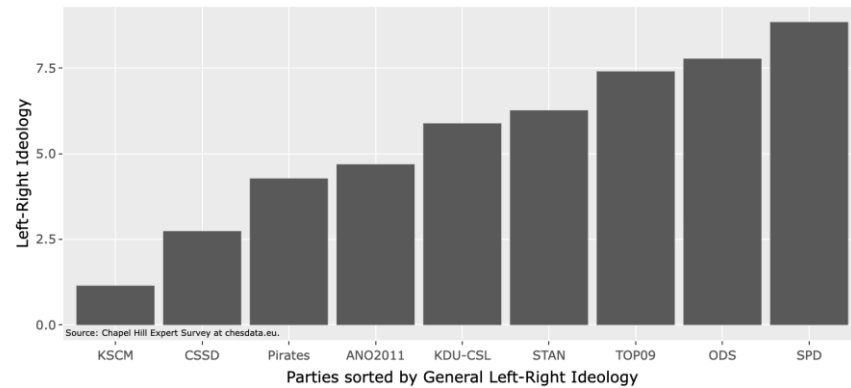
ODMÍTL ODPOVĚDĚT = 97

NESLYŠEL O LEVO-PRAVÉ ŠKÁLE = 95

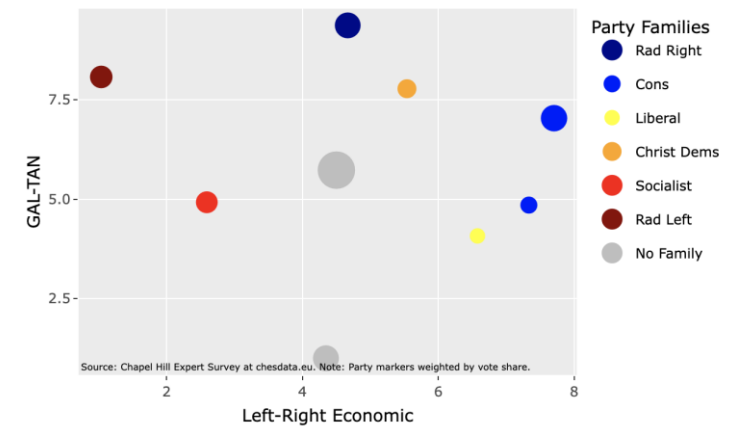
NESLYŠEL O STRANĚ = 96

	LEVICE											PRAVICE		NEVÍ																
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99																		
a) ANO,						0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95										
b) ČSSD,							0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95									
c) KDU-ČSL,								0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95								
d) KSČM,									0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95							
e) ODS,										0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95						
f) Piráti,											0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95					
g) STAN – Starostové a nezávislí,												0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95				
h) TOP 09,													0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95			
i) Svoboda a přímá demokracie - Tomio Okamura,															0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95	
j) Přísaha – občanské hnutí Roberta Šlachty."																0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99	97	96	95

Left-Right Ideology in Czech Republic 2019

Left-Right Economic vs GAL-TAN in Czech Republic 2019

- Levice –Pravice (Evropa)
- Liberal – Conservative (USA)

Základní politická dimenze

- Francouzská revoluce
- John Jost:
- Levice = prosazování **změn** a averze k **nerovnostem**
- Pravice = rezistence **vůči změnám** a přijímání a hájení **hierarchie/nerovnosti**
- Pro jednodušší navigaci v politickém prostoru (Downs 1957)
- Integruje mnoho témat do jedné dimenze
- Důležitá osa od průmyslové revoluce
- Komunismus a fašismus jako extrémní konce osy
- Levice/liberalismus vs. pravice/konzervatismus (jak to dává smysl?)
- Stranická soutěž a umístění voličů v prostoru

Prostorový přístup k politice

- Politika jako prostor
- Aktéři se pohybují v prostoru
- Hotelling 1929, pohyb obchodů na ulici
- „How much government intervention in the economy should there be?“ (Downs 1957, 116)
- Možnost řadit strany
- Univerzálně použitelné
- “plastická“ dimenze

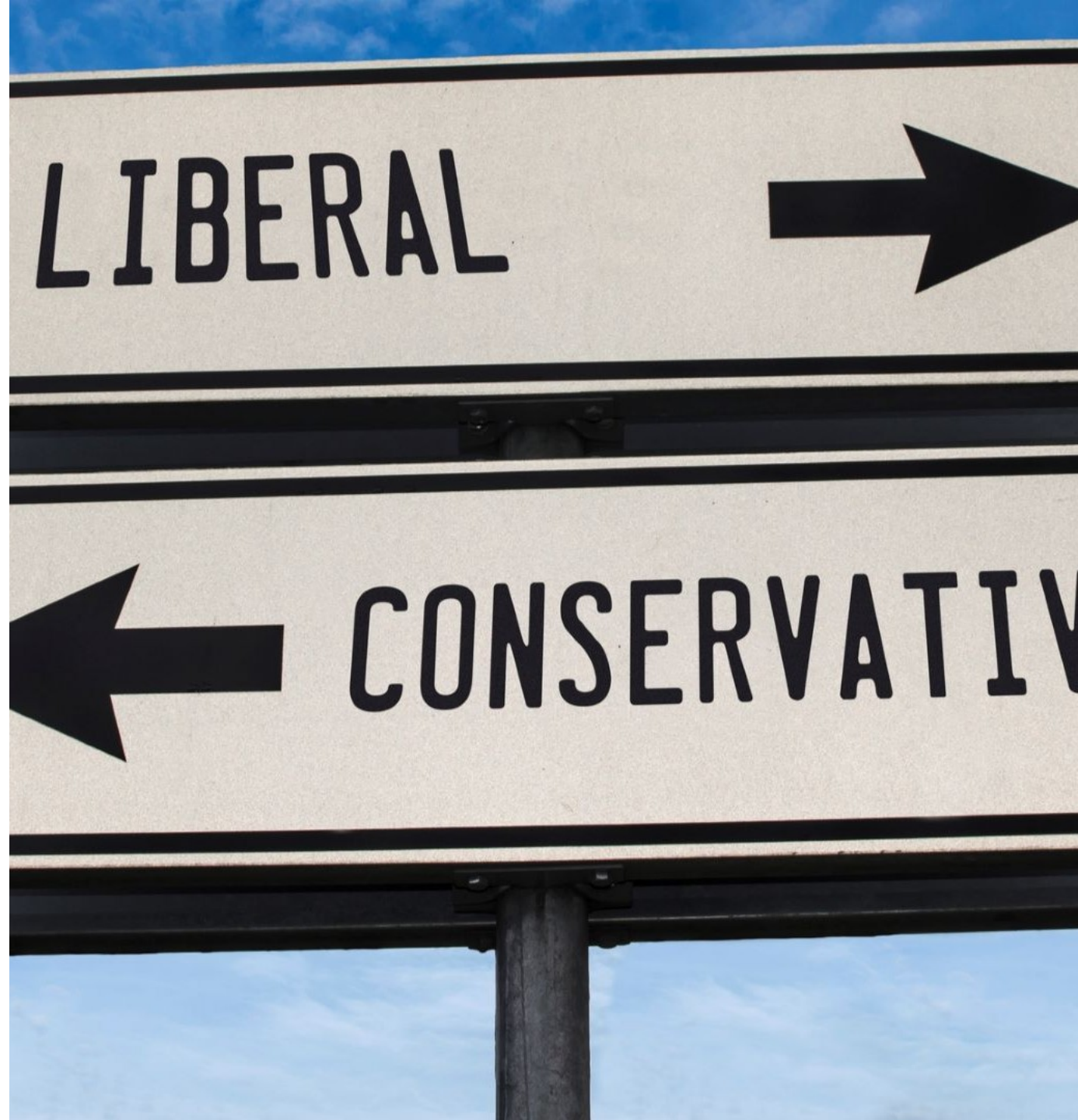

Table 11.1 Proportion of respondents unable or unwilling to place themselves on a left-right scale, 2002-2004

	2002-2003	2004
Austria	14.0	14.8
Belgium	14.0	9.5
Denmark	7.1	6.5
Finland	5.4	4.6
France	6.8	na
Germany	7.5	10.4
Greece	23.2	18.9
Ireland	17.5	na
Italy	22.4	na
Luxembourg	23.5	17.6
The Netherlands	4.4	na
Norway	2.3	2.2
Portugal	19.5	34.1
Spain	19.1	14.9
Sweden	5.4	4.9
Switzerland	8.2	8.2
United Kingdom	10.2	10.4
Czech Republic	10.2	18.4
Estonia	na	24.3

Hungary	17.1	na
Poland	17.3	20.1
Slovenia	21.3	28.3
Western Europe (mean)	12.4	12.1
Eastern Europe (mean)	16.5	22.8

Source: European Social Survey I and II.

V čem může být problém?

- Noví aktéři v 60. letech
- Ne zcela odpovídá logice “staré“ levice a pravice
- Prostor na levici se fragmentuje (netřídní levice)
- Pravice = vše co není levice
- Oslabování rozdílů mezi pravicí a levicí, problém levice od 1990s
- Globalizace, europeizace
- Problém pravice a levice v CEE (postkomunistický prostor)
- Nástup radikálně pravicového populismu – posun v tématech
- Dominance jiné politické dimenze????

Postkomunistický kontext

- Levice brání se změně
- Pravice prosazuje změnu
- Rozdíl v hodnotovém ukotvení, různé prediktory pravice
 - Přijetí nerovnosti (nekomunistické země) vs. otevřenost ke změnám (postkomunistické) (Thorisdottir et al. 2007)
 - „konzervace“ predikuje pravicové zařazení v nekomunistických zemích (Barni et al. 2016)
 - Tradition is important for him/her. He/She tries to follow the customs handed down by his/her religion or his/her family

When Left Is Right: Party Ideology and Policy in Post-Communist Europe

MARGIT TAVITS *Washington University in St. Louis*

NATALIA LETKI *University of Warsaw*

▲ according to the classic partisan theory of spending, leftist parties are expected to increase gov

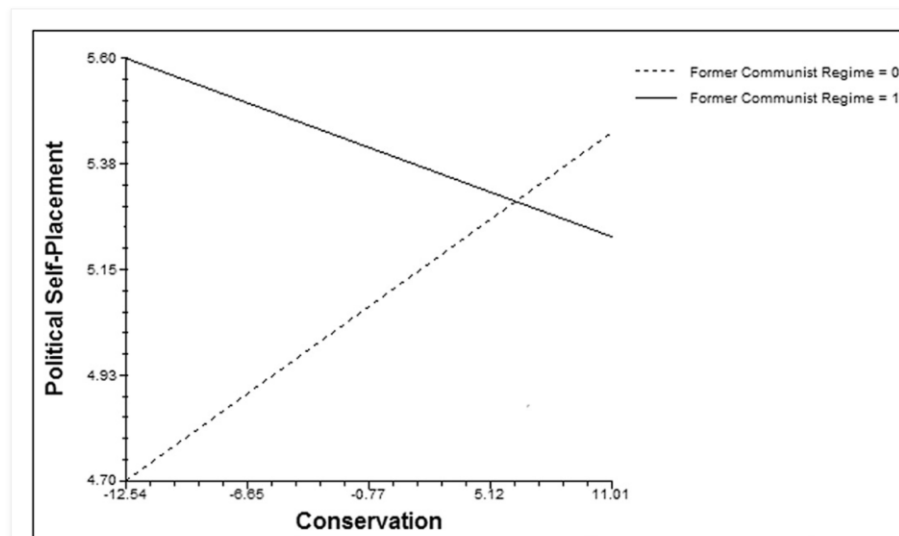

Figure 1 Effect exerted on a rightist self-placement by the cross-level interaction between conservative values (individual level) and political culture (country level).

Co znamená pravice a co
levice?

A yellow magnifying glass is positioned centrally, with its lens focused on a large white question mark. The handle of the magnifying glass is a bright yellow. Scattered around the magnifying glass and the central question mark are numerous other white question marks of varying sizes, creating a sense of inquiry and confusion. The background is a solid, deep blue.

Is the Left-Right Scale a Valid Measure of Ideology?

Individual-Level Variation in Associations with “Left” and “Right” and Left-Right Self-Placement

Paul C. Bauer¹ · Pablo Barberá² · Kathrin Ackermann³ · Aaron Venetz⁴

Fig. 5 Number of respondents in four different topics (split for “left” and “right” associations)

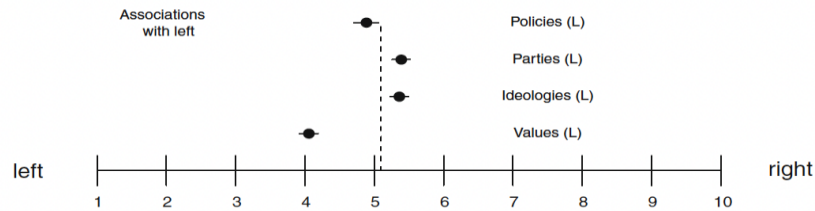

Fig. 6 Left-right scale means for different subsamples of associations with left (dashed line = sample mean, bars = 95 % CIs)

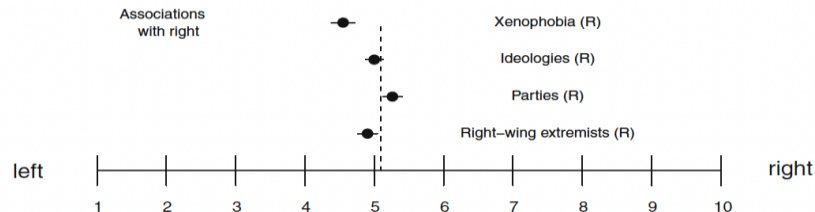

Fig. 7 Left-right scale means for different subsamples of associations with right (dashed line = sample mean, bars = 5 % CIs)

Table 1 Top scoring words associated with each topic, and English translations)

Left topic 1: parties (proportion = .26, average lr-scale value = 5.38)
linke, spd, partei, linken, pds, politik, kommunisten, parteien, grünen, punks
the left, spd, party, the left, pds, politics, communists, parties, greens, punks
Left topic 2: ideologies (proportion = .26, average lr-scale value = 5.36)
Kommunismus, links, sozialismus, lafontaine, rechts, aber, gysi, linkspartei, richtung, gleichmacherei
Communism, left, socialism, lafontaine, right, but, gysi, left party, direction, levelling
Left topic 3: values (proportion = .24, average lr-scale value = 4.06)
Soziale, gerechtigkeit, demokratie, soziales, bürger, gleichheit, gleiche, freiheit, rechte, gleichberechtigung
Social, justice, democracy, social, citizen, equality, equal, freedom, rights, equal rights
Left topic 4: policies (proportion = .24, average lr-scale value = 4.89)
sozial, menschen, leute, ddr, verbinde, kleinen, einstellung, umverteilung, sozialen, vertreten
social, humans, people, ddr, associate, the little, attitude, redistribution, social, represent
Right topic 1: ideologies (proportion = .27, average lr-scale value = 5.00)
konservativ, nationalsozialismus, rechtsradikal, radikal, ordnung, politik, nazi, recht, menschen, konservative
conservative, national socialism, right-wing radicalism, radical, order, politics, nazi, right, people, conservatives
Right topic 2: parties (proportion = .25, average lr-scale value = 5.26)
npd, rechts, cdu, csu, rechten, parteien, leute, aber, verbinde, rechtsradikalen
npd, right, cdu, csu, the right, parties, people, but, associate, right-wing radicalists
Right topic 3: xenophobia (proportion = .25, average lr-scale value = 4.55)
ausländerfeindlichkeit, gewalt, ausländer, demokratie, nationalismus, rechtsradikalismus, diktatur, national, intoleranz, faschismus
xenophobia, violence, foreigners, democracy, nationalism, right-wing radicalism, dictatorship, national, intolerance, fascism
Right topic 4: right-wing extremists (proportion = .23, average lr-scale value = 4.90)
nazis, neonazis, rechtsradikale, rechte, radikale, radikalismus, partei, ausländerfeindlich, reich, nationale
nazis, neonazis, right-wing radicalists, rightists, radicals, radicalism, party, xenophobia, rich, national

“proportion” indicates the average estimated probability that any given response is assigned to a topic. “average lr-scale value” is the mean position on the left-right scale (from 0 to 10) of individuals whose highest probability belongs to that particular topic

Co z toho vyplývá?

- Ideologie jako abstraktní koncepty
- Různí lidé s nimi nakládají různě
- Opatrnost při interpretacích

Jak moc lidé umí s těmi koncepty pracovat?

- Phillipe Converse (1964): The Nature of Belief Systems in Mass Public
- Velmi málo lidí ve společnosti ví, co abstraktní ideje znamenají
- Slabé spojení abstraktní ideologie a pozic
- 10 % (Converse 1964) 20-30 % (Kalmoe 2020)

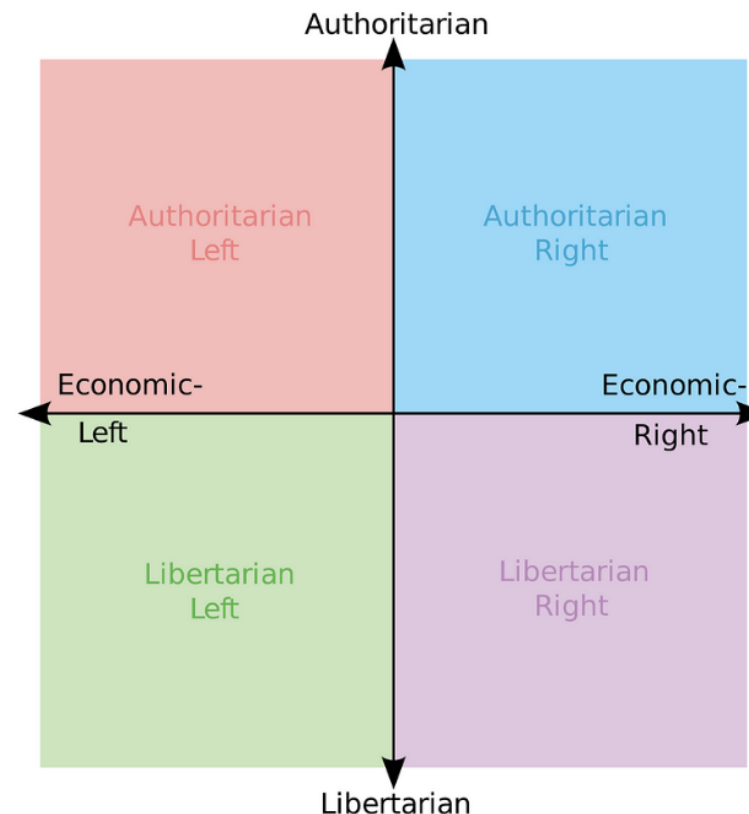
Ideologie jako identita nebo soubor postojů?

- Symbolic vs operational ideology
- Symbolická ideologie: identita, sebezařazení na škále
- Operační ideologie: reálné postoje

Skutečný obsah postojových systémů

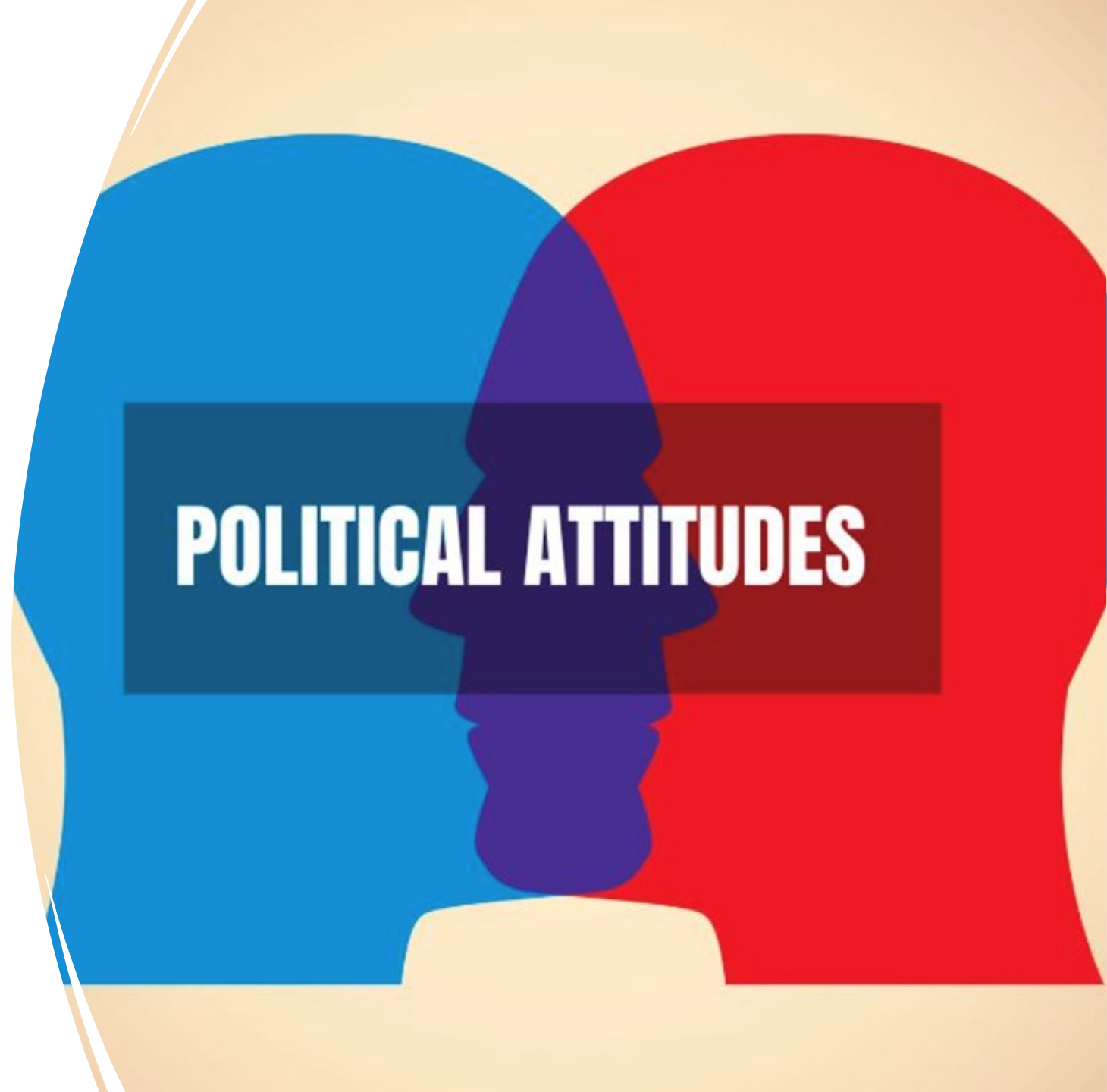
- Vícedimenzionální politický prostor
- Právce-levice nestačí (postoje nekorelují)
- Různé významy napříč kontexty
- Nové strany

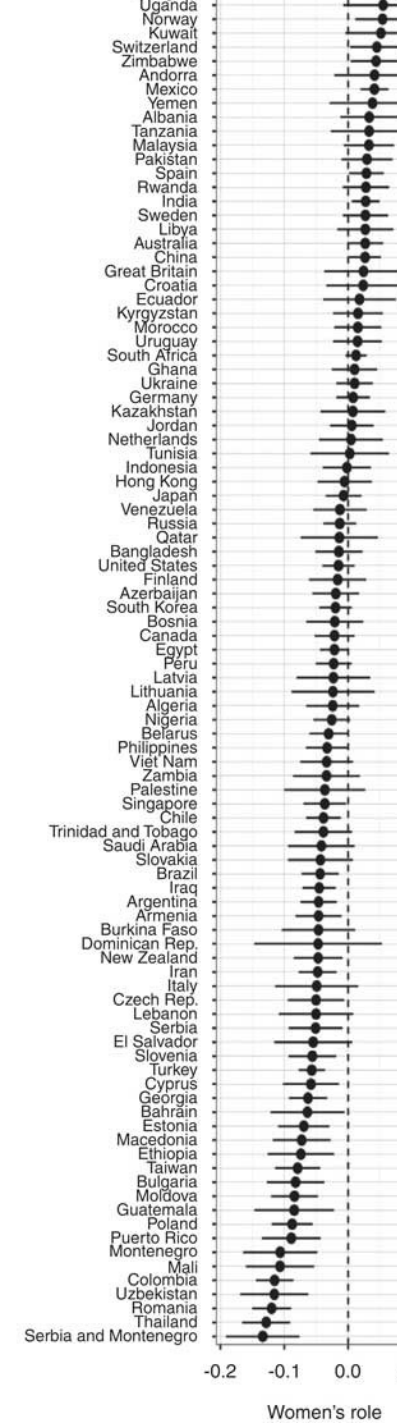
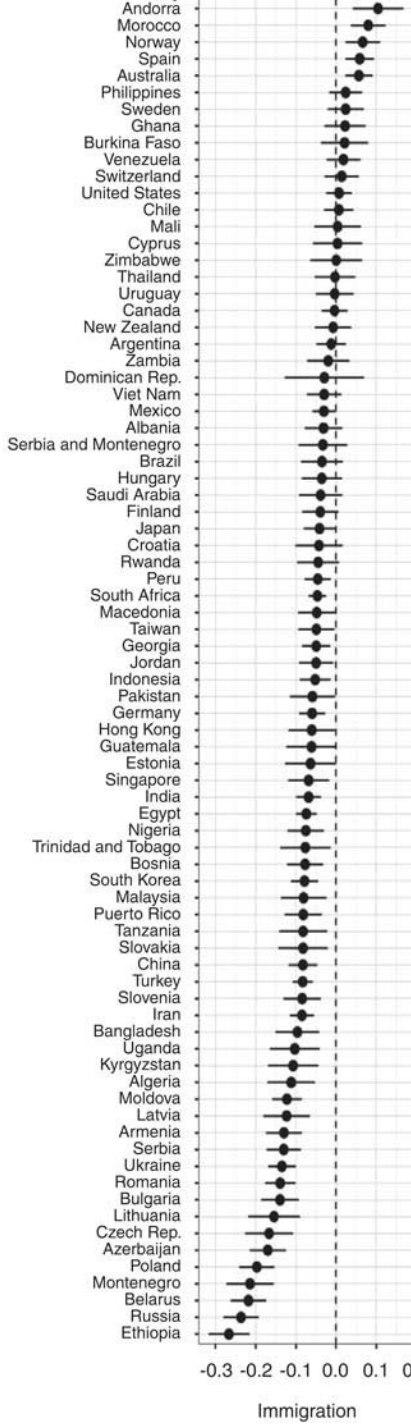
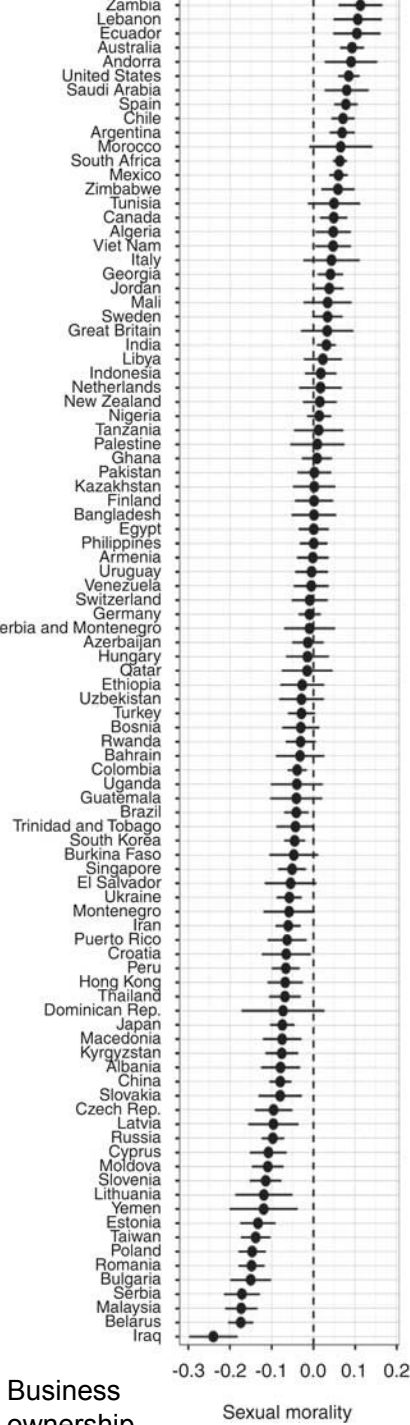
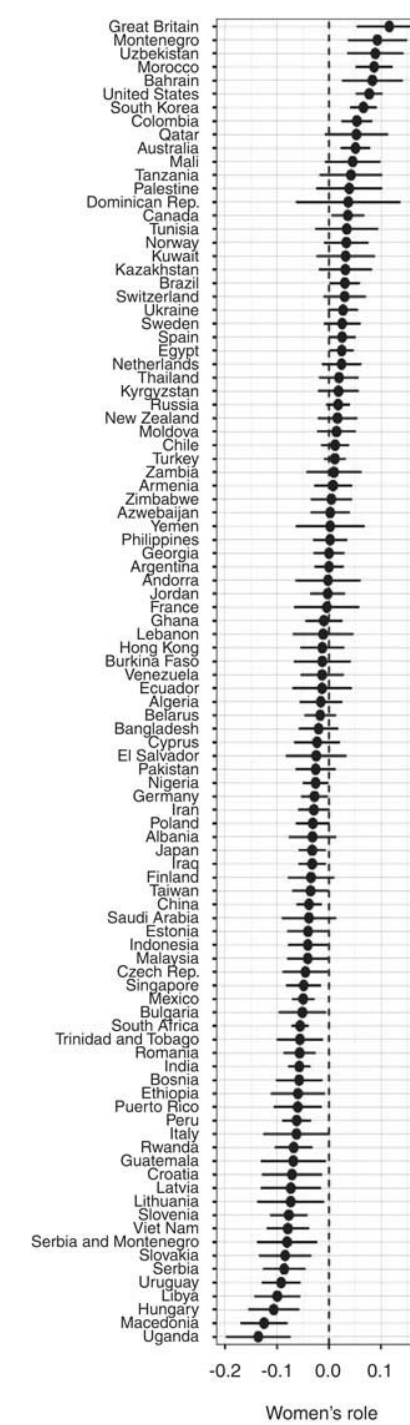
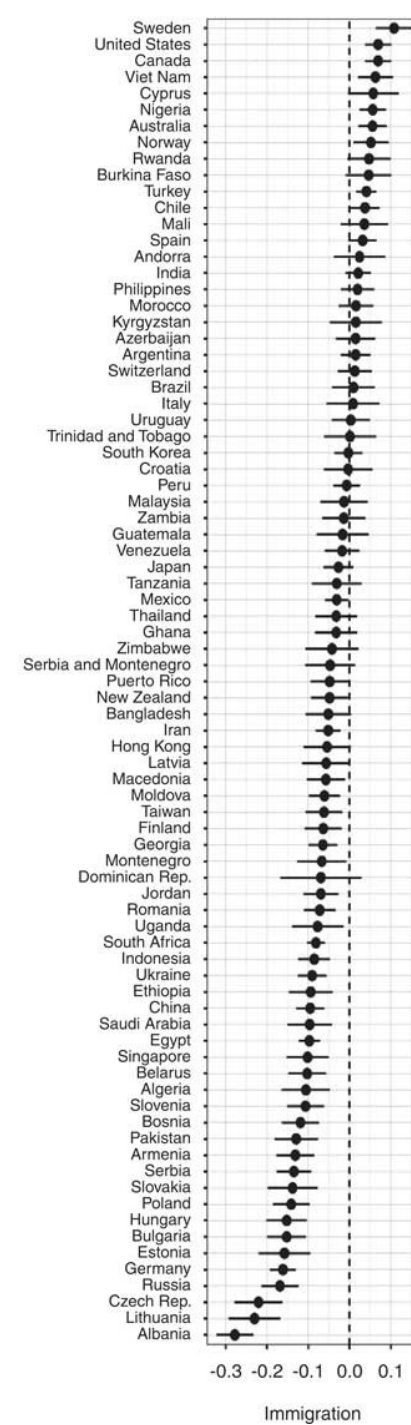
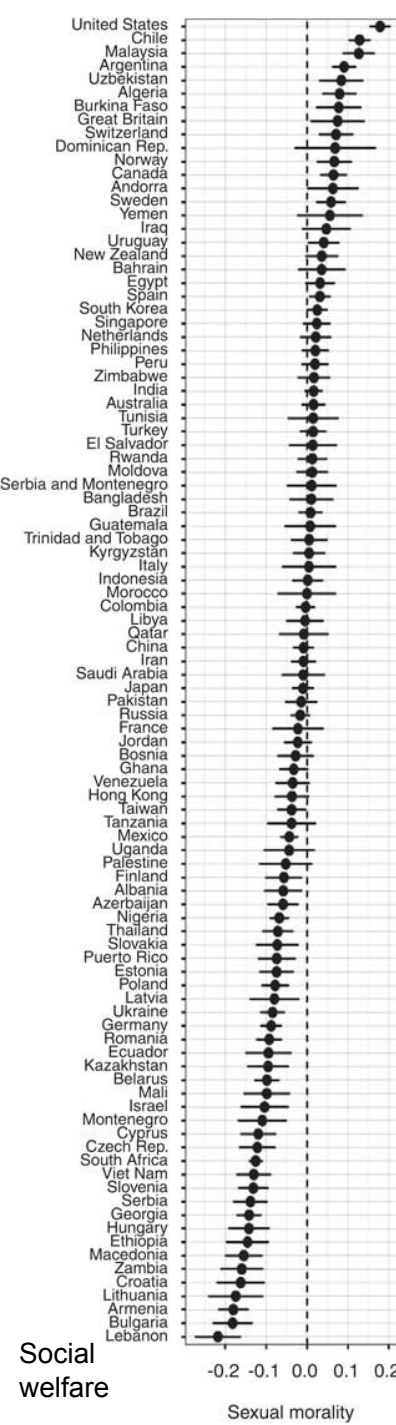
- Nová dimenze užitečná
- Kitchelt: libertarian-authoritarian dimenze

Organizace politických postojů

- Studie ukazují více dimenzí (různá úroveň korelace)
- Politické názory ve dvou dimenzích (někdo tvrdí, že i ve více)

Social welfare

Business ownership

Are Cultural and Economic Conservatism Positively Correlated? A Large-Scale Cross-National Test

Published online by Cambridge University Press: 30 May 2017

Ariel Malka, Yphtach Lelkes and Christopher J. Soto

- Korelace mezi sociálním a ekonomickým konzervatismem jsou negativní převážně v postkomunistických zemích
- Platí to i pro země s vysokou mírou tradicionalismu
- Jedinice s nízkým politickým zapojením
- Data WVS 1984-2014

Cultural measure	Economic measure	Nation type	N (nations)	Mean	SD	% significantly positive	% significantly negative
Sexual Morality	Social Welfare	Post-Com.	27	-0.088	0.067	3.7	77.8
		All Others	71	-0.004	0.070	19.7	22.5
Sexual Morality	Ownership Business	Post-Com.	27	-0.078	0.058	3.7	66.7
		All Others	69	-0.001	0.070	27.5	23.2
Immigration	Social Welfare	Post-Com.	25	-0.109	0.074	0.0	80.0
		All Others	56	-0.018	0.059	16.1	32.1
Immigration	Business Ownership	Post-Com.	25	-0.118	0.063	0.0	84.0
		All Others	56	-0.031	0.062	10.7	46.4
Women's Role	Social Welfare	Post-Com.	27	-0.030	0.055	7.4	51.9
		All Others	71	-0.007	0.047	14.1	31.0
Women's Role	Business Ownership	Post-Com.	27	-0.043	0.051	3.7	55.6
		All Others	70	-0.015	0.043	10.0	25.7

Různé psychologické zdroje ideologie

- Rigidity of the Right
- Pravice (Conservatism) jako tzv. motivated social cognition
- Levice – více otevřenost vůči zkušenostem, tolerance nejednoznačnosti

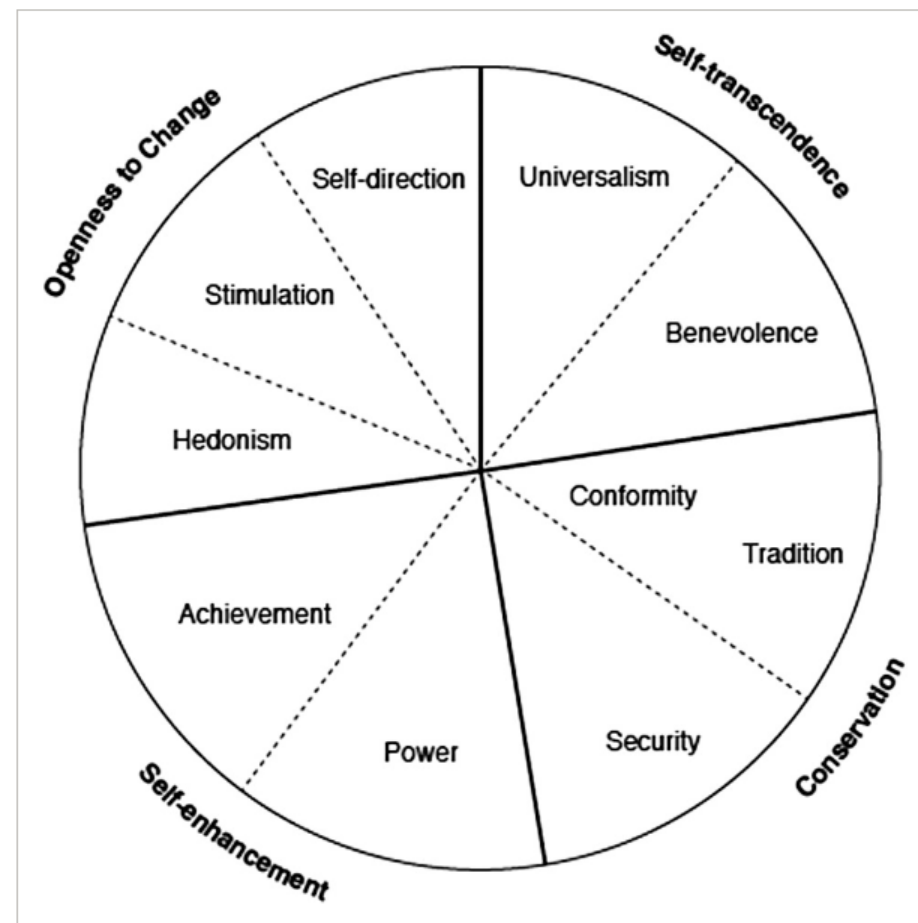
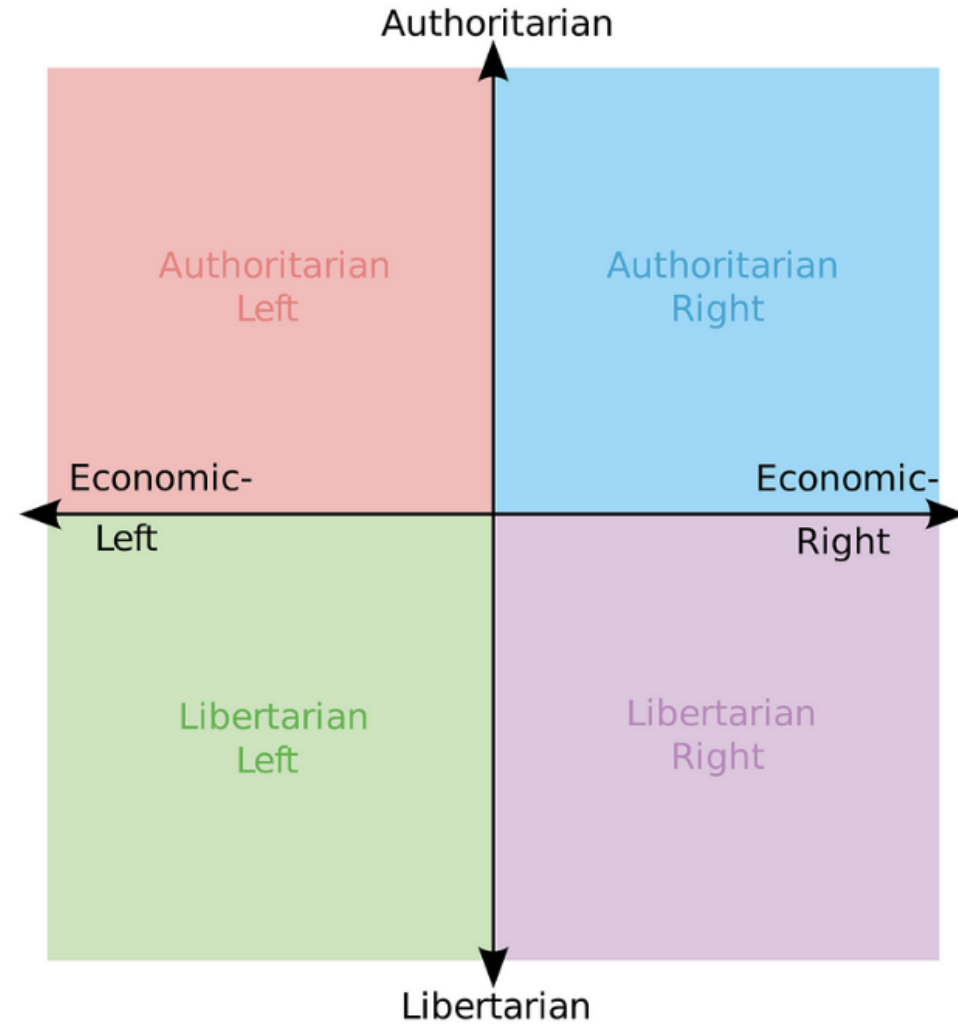

Figure 1

Studium stranické politiky

- Změny v 60-70s na levici (Strana zelených v Německu 1983..)
- Změny v 90s a 2000s na pravici (Národní Fronta, FPÖ, Dánská lidová strana atd.)
- Další nové strany (technokratické, regionální, radikálně levicové)
- „Nová levice“ vs. „Nová pravice“
- Kulturní dimenze

Projevuje se novou tzv. štěpící linií

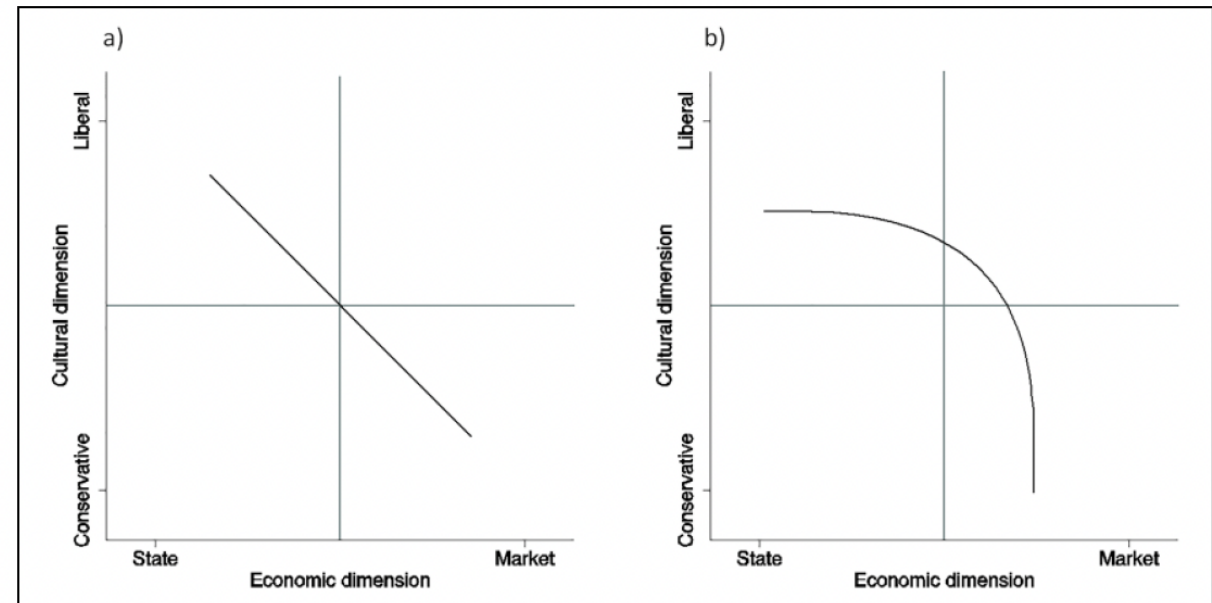
- Různé názvy a konceptualizace
- Libertarian-Authoritarian (Kitchelt 1994)
- GAL-TAN (Green Alternative Libertarian vs. Traditional, Authoritarian, Nationalist) (Hooghe, Marks, and Wilson 2002)
- Integration-Demarcation (Kriesi et al. 2006, 2008)
- Transnational cleavage (Hooghe and Marks 2018)

Jak s těmi dimenzemi lidi nakládají?

- Dominuje představa o politické pravici a levici
- Ale ve skutečnosti jsou dimenze spíš dvě.
- Co s tím?

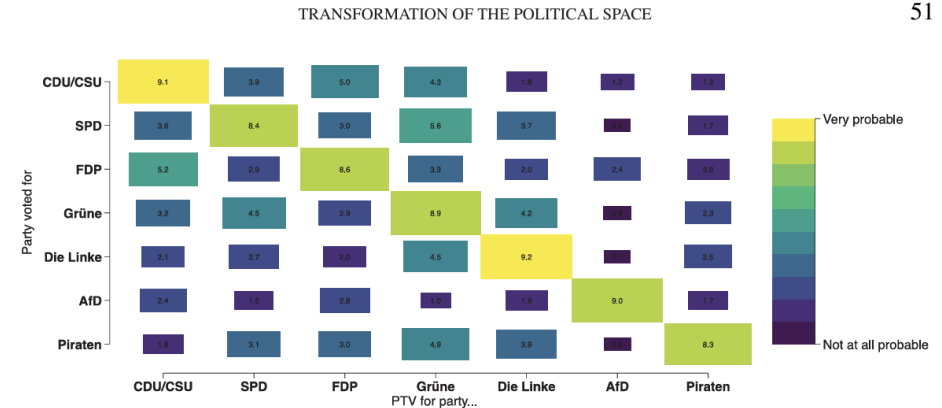
- Pro levicové voliče je důležitější ekonomická dimenze
- Pro pravicové voliče je důležitější kulturní dimenze

Figure 1. Two models of the relations between issues and the left-right scale: (a) left-right scale as a straight line; and (b) curved left-right scale.

„Druhá dimenze“ nabývá na významu (v Západní Evropě)

- Roste význam GAL/TAN dimenze
- Např ve volební rozhodování
- Data z EES (1999-2019)
- Vzdálenost na GAL/TAN ose snižuje pravděpodobnost volby dané strany
- Ekonomická dimenze stabilní

(A) Economic LR distance

(B) GAL-TAN distance

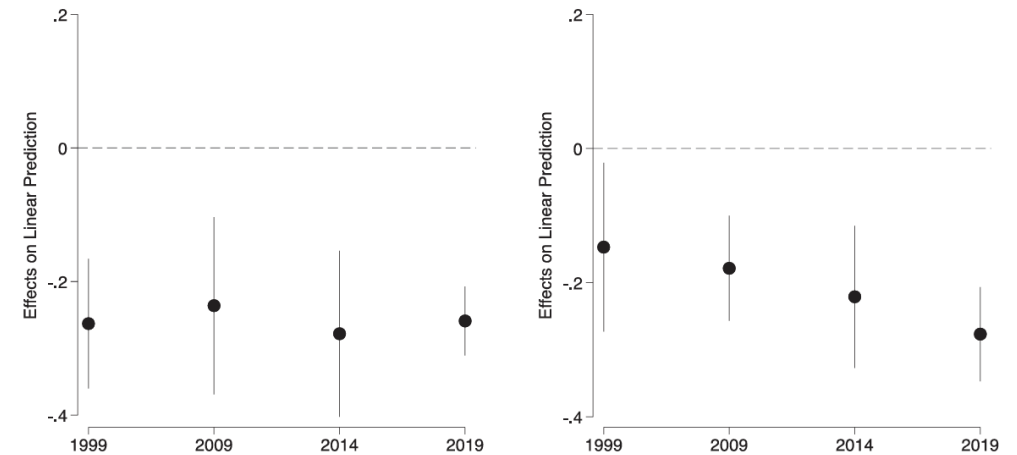

Figure 2. Average marginal effect of distance on PTVs, change over time. Note: EES 1999, 2009, 2014 and 2019 survey data for 14 countries. Estimates indicate the average marginal effect of a one unit change in distance on the PTV for a party. Estimates from OLS models that include interactions between survey-year and the distance variables. Spikes indicate 95 per cent confidence intervals. Supporting Information Appendix H reports detailed estimates.

- Politický styl?
- Rétorika?
- Ideologie?

A co populismus?

- Představa, že národ je rozdělen na dobrý lid a špatnou elitu
- Moralismus, orientace na lid, antielitismus
- Nefunguje sám o sobě
- Programatické limity
- Navázán na hostující ideologii
- Populismus radikální pravice (RRP)

Příští týden je seminář

- Nezapomeňte si počítač/tablet
- Budeme číst